

S. Crigan

Limba română și citirea

Partea 1

4

Serafima Crigan

LIMBA ROMÂNĂ ȘI CITIREA

manual pentru clasa a 4-a a instituțiilor școlare
de învățământ general cu limba română de predare

(în 2 părți)

Partea 1

Cernăuți
„Bukrek”
2021

Dragi elevi și eleve!

Acest manual este realizat în conformitate cu programa școlară în vigoare, care pune accent pe formarea competențelor necesare utilizării limbii ca mijloc de comunicare. Pe parcursul anului școlar veți dobândi o serie de cunoștințe, care vă vor ajuta să deveniți un bun cunoscător al limbii române, să comunicați și să interacționați cu semenii.

Manualul este integrat, adică este alcătuit din două părți: partea I și partea a II-a. Nu sunt două manuale separate, ci unul singur – „Limba română și citirea”. Astfel vă veți familiariza cu diverse situații de comunicare, cu texte literare, dar și cu texte din viața de zi cu zi, care vă vor ajuta să vă formați o cultură comunicatională și literară, să înțelegeți lumea, să folosiți în mod creativ capacitățile proprii pentru rezolvarea unor probleme din viața cotidiană, să apreciați frumosul din natură și pe cel creat de om.

A comunica înseamnă nu doar a vorbi, ci și a asculta, a citi și a scrie. Prin intermediul acestor activități, pe parcursul întregii vieți, vei reuși să descoperi lucruri interesante despre tine, prieteni, natură, artă ș.a. Manualul te va ajuta să-ți dezvolți aceste capacități, astfel încât pe parcursul întregii vieți să-ți dezvolți personalitatea.

Dorim ca manualul să vă trezească interesul, să vă dezvolte gândirea critică, sensibilitatea și creativitatea. Succes!

Autorul

Povestirea orală după imagine

Dezvoltarea vorbirii Cum am petrecut vacanța

Cuvântul

Ascult

1. Alcătuieste propoziții folosind cuvintele date:

Pace, trece, tace, frumos, înțelept.

Citesc

2. Delimitează cuvintele din următoarele enunțuri.

Atrecutvarafrumoasă.
Copiiseducveselilașcoală.
Păsărilecălătoarenepărăsesc.

Cuvântul este un grup de sunete (redate în scris prin litere) căruia îi corespunde un înțeles.

Cuvintele pot denumi:

- **lucruri:** caiet, carte, mașină
- **ființe:** mamă, soră, cățeluș
- **fenomene ale naturii:** ploaie, ninsoare
- **stare sufletească:** bucurie, jale, regret
- **însușiri ale unor obiecte:** galben, elegant, rece
- **însușiri ale unor acțiuni:** repede, departe, bine
- **numere:** cinci, trei, al treilea
- **înlocuitor de nume:** el, ea, noi
- **senzație, stare sufletească:** au!, oh!

Comunic

3. Privește imaginea și povestește.

4. Lucru în echipă.

Scriu

Echipa I-a. Schimbă o vocală sau o consoană pentru a obține alte cuvinte. Explică înțelesul cuvintelor obținute.

Exemplu: paturi – pături

rame –

car –

pană –

rai –

rade –

var –

Echipa II-a. Precizează prin ce se deosebesc următoarele cuvinte (prezentare grafică, număr, înțeles).

mâine mânia, furtună furtuni, viță vită,
păstrat pătrat, fier fire

Schimbând locul unor litere sau eliminând o literă dintr-un cuvânt, se poate schimba sensul acestuia.

Echipa III-a. Scrie câte cinci cuvinte care să denumească:

lucruri: , , , , .

plante: , , , , .

profesii: , , , , .

5. Prin ce se aseamănă și prin ce se deosebesc următoarele propoziții? Cum se numesc cuvintele care diferă?

Cercetez

Pisica noastră stă pe pat.

Pisica noastră stă sub pat.

Pisica noastră stă lângă pat.

Sensul propriu și figurat al cuvintelor

1. Citește textul. Ce sensuri au cuvintele evidențiate?

De treci codri de **aramă**,
De departe vezi albind
Și-auzi **mândra** glăsuire
A pădurii de **argint**...

M. Eminescu

Aramă

- **sens propriu:** vas de aramă (“confectionat, fabricat din acest metal”)
- **sens propriu:** codri de aramă (“arămii, de culoarea aramei”)

Un cuvânt poate avea unul sau mai multe **înțelesuri (sensuri)**. Unul din aceste sensuri este considerat **sensul propriu**, adică sensul obișnuit al cuvântului. Celelalte sunt considerate **sensuri figurate**, acestea făcând comunicarea mai expresivă.

Citește

2. Ce sensuri are cuvântul “arde” în expresiile de mai jos? Alcătuieste câte o propoziție pentru fiecare sens în parte.

arde cuptorul, arde o prăjitură, arde de dor, arde o palmă cuiva, arde de nerăbdare, arde lumina degeaba

3. Privește imaginea și redă conținutul ei.

Comunic

4. Lucru în echipă.

Scriu

Echipa I-a. Scrie propozițiile subliniind cuvântul ce se repetă. Explică înțelesul acestui cuvânt.

Bunicul Gheorghe descarcă un car de paie. Bunica Ileana are un car de ani.

Echipa II-a. Scrie versurile de mai jos și arată sensurile (proprie și figurate) ale cuvintelor evidențiate.

Pe un fir de pădădie
Cu coafură **argintie**,
Stau înfipite zeci și sute
De umbrele-parașute...

Și Furnica cea **bătrână**
Ține-o **parașută**-n mână,
Așteptând vântul s-adie,
Ca să plece-n ospeție.

A. Suceveanu

5. Cum înțelegi expresiile de mai jos?

Cercetez

- Îi plânge inima de dorul mamei.
- Plânge cu lacrimi de crocodil.

Din comoara folclorului

Ascult

Citesc

Legenda bujorului

Se povestește că a fost odată un flăcău pe nume Bujorel, frumos ca un soare și sfios ca o fată mare.

Într-o zi îl trimite tatăl său în pădure la cosit fân. A cosit el toată ziua, iar spre seară a obosit. A hotărât să se culce într-un luminiș. Și-a așternut câteva brațe de fân mirositor și, după munca grea din ziua aceea, a adormit buștean.

S-a trezit ceva mai târziu de miezul nopții, fermecat de o muzică atrăgătoare ce venea de nu știu unde. Când a deschis ochii, Bujorel a văzut în jurul său o horă de fete care de care mai

frumoase. Albe toate ca spuma laptelui, abia acoperite de niște văluri străvezii. Erau zânele pădurii ce veniseră să întindă hora în poiana fermecată unde dormea flăcăul.

Fiecare îi făcea semn lui Bujorel să vină, să se prindă în joc. Dar sficiunea îl ținea pe loc, sta înmărmurit, simțind că se înroșește ca para focului. Degeaba îl îndemneau zânele.

Pe neașteptate, în satul vecin, cântară cocoșii. Zânele au dispărut, cântecul a amuțit, iar în mijlocul poienii, pe locul unde dormise flăcăul, a răsărit o floare de culoarea sângelui, căreia lumea i-a zis Bujor, după numele flăcăului.

Așa s-au răzbunat zânele pădurii pe flăcăul care nu îndrăznise să aleagă pe nici una din ele.

(din creația populară)

1. Cum era Bujorel?
2. De ce crezi că el era sfios?
3. De ce textul de mai sus este o legendă?
4. Numiți momentele fantastice din legendă.
5. Continuă enumerarea după modelul dat.

Scriu

Exemplu: poiană fermecată, luminată, însorită

- fân **mirositor** , , , .
- muzică **atrăgătoare** , , , .
- valuri **străvezii** , , , .

6. Ce alte legende mai cunoști?

Cercetez

sfios – timid, rușinos.

luminis – suprafață mică, fără arbori, în mijlocul unei păduri, poiană.

Ascult

Citesc

Morarul

Era odată un morar zgârcit. El trăia la moară. Din vama pe care o lua din urma măcinatului, își cocea câte un colac mare. Era atât de mare încât abia încăpea în cuptor. Dar el îl mânca tot.

O dată vine la moară un om sărac și cu un sac de grâu. Face făină și dă morarului partea de vamă. Morarul pune făina și își face un colac.

– Când o fi copt să-mi dai și mie o feliuță, s-a rugat săracul.
 – Cum să-ți dau, dacă singur nu mă satur! Cât nu aș mânca tot nu am saț.

– Ia să vezi că o să te sature și încă o să mai rămână.

Mai pe urmă, când colacul era copt, iar morarul l-a scos din cuptor, săracul a luat un cuțit și a tăiat colacul felii. Apoi a dat tuturor oamenilor care veniseră la moară. Morarul a mâncat din feliuța primită, s-a săturat și încă a mai rămas.

– Cum așa? – s-a mirat morarul. Eu până acum mâncam singur un colac întreg la o mâncare și nu mă puteam sătura!

Săracul i-a răspuns:

– Fiindcă mâncai singur. Acum vezi, dacă dai și altora, ai saț.

(din creația populară)

1. Cum era morarul?
2. Ce l-a rugat omul sărac?
3. De ce la urmă morarul s-a săturat cu o feliuță de pâine?
4. Cum trebuie să ne purtăm cu cei din jurul nostru?
5. Povestește cum îi ajuți pe cei din jurul tău.
6. Imaginează-ți că a doua zi după întâmplarea de mai sus la moară au venit mai mulți oameni săraci. Cum crezi că s-a comportat morarul?
7. Cum înțelegi expresia “Cel nemulțumit trăiește nefericit”?

Comunic

Scriu

Cercetez

zgârcit – care adună cu lăcomie bani, bunuri materiale.

a nu avea saț – a nu se sătura.

Lăcomia de multe ori strică omenia.

Antonimele

Ascult

1. Citește textul și găsește cuvinte cu sens opus celor evidențiate.

Cum **a sfârșit** de zis acestea, deodată s-a stârnit un vânt năprasnic și, venind un vârtej înfricoșat, **a ridicat** pe ginerele împăratului în **sus** și s-a făcut **nevăzut**. Atunci podul cel minunat îndată s-a stricat și **s-a mistuit**, de nu se știe ce s-a făcut; iar palatul în care ședeau moșnegii și cu nora, cu toate bogățiile și podoabele din el, s-a schimbat iarăși în **sărăcăciosul** bordei al moșneagului de mai **înainte**. Atunci **bătrânii**, văzând această **mare nenorocire** și pe nora lor în așa hal, au început a o muștra cu lacrimile în ochi și a-i zice cu **asprime** să se ducă unde știe, că ei nu au cu ce s-o țină.

după I. Creangă

Comunic

2. Privește imaginea și povestește.

Citesc

3. Alege din a doua coloană cuvântul cu sens opus.

vesel

bătrân

tânăr

se duce

acum

trist

vine

noapte

zi

atunci

4. Lucru în echipă.

Scriu

Echipa I-a. Pune antonimul potrivit în locul cerut

- A făgădui e , dar a îndeplini e .
- Faci și auzi .
- Fă-ți prieteni , dar nu-i uita pe cei .
- Împuşcă la , când iepurele fuge la .
- Cu râma se prinde peștele .
- Înțeleptul și prostul .

ușor greu, bine rău, noi vechi, dreapta stânga, mică mare, adună risipește.

Echipa II-a. Găsește cuvintele cu sens opus.

- bine
- dulce
- înainte
- a vorbi
- vechi
- apus

5. Formează antonime cu ajutorul prefixului **ne-**.

Cercetez

început, făcut, aprobat, cinste, convingător, credincios

Textul literar. Textul narativ

Mai multe propoziții legate prin înțeles formează un **text**. Orice text are un titlu. Textele din creația populară nu au un autor cunoscut. În funcție de conținutul lor, textele pot fi **literare** sau **nonliterare**.

În **textul literar** autorul exprimă gânduri și sentimente într-un mod ales. Textele literare se deosebesc între ele: în unele se prezintă întâmplări, în altele se descrie un colț din natură sau se prezintă gânduri, sentimente sub forma unor versuri. În **textul narativ** se povestesc întâmplări la care participă diferite personaje.

Ascult

1. Citește cu atenție textul și răspunde cerințelor de mai jos.

“...Eu, fiind ascuns în cămară, cum aud unele ca acestea, iute mă sui în pod, umflu pupăza de unde era, sar cu dânsa pe streășina casei și mă duc de-a dreptul în târgul vitelor, s-o vând, căci era tocmai luna, într-o zi de târg.

Și cum ajung în iarmaroc, încep a mă purta țațoș printre oameni, de colo până colo, cu pupăza în mână, că doar și eu eram oleacă de fecior de negustor. Un moșneag nebun, c-o vițică de funie, n-are ce lucra:

– De vânzare ți-e găinușa aceea, măi băiete?

- De vânzare, moșule!
- Și cât cei pe dânsa?
- Cât crezi și dumneata că face!”

I. Care este titlul și autorul fragmentului citit?

- “La iarmaroc”, “Găinușa”, “Pupăza din tei”
- Ion Agârbiceanu, Emil Gârleanu, Ion Creangă

II. Precizează:

Cine este personajul principal? Unde se desfășoară întâmplările?

III. Redă pe scurt conținutul răspunzând la următoarele întrebări.

Cine era Nică? Ce-a hotărât să facă cu pupăza? De ce a dus pupăza la iarmaroc? Pe cine a întâlnit acolo?

2. Citește textul.

Citește

“În tăcerea de mormânt care învăluia dumbrava, Lizuca aștepta în scorbură lângă Patrocle să se întâmple ceva cu totul deosebit. Spre miezul nopții, liniștea de vis fu întreruptă de hămăitul lui Patrocle.

Din scorbură, fetița vede o lumină tremurătoare. Aude glasuri. Cineva se apropie cu un felinar. Sunt doi bătrâni care seamănă cu bunicii ei. Se simți purtată pe brațe, dar somnul miezului nopții îi amorti deplin trupușorul obosit.

Când deschide duduia Lizuca ochii, se văzu într-o chiliuță albă, într-un pătisor curat. Pe fereastra deschisă năvălea soarele. Perdeluțele de borangic fâlfâiau ușor, se auzea murmurul prisăcii. Ea recunoscuse casa bunicilor.”

(M. Sadoveanu, “Dumbrava minunată”)

3. Răspunde la întrebări.

Scriu

Unde se aflau Lizuca și Patrocle? Cine a venit după ei? Unde s-a trezit fetița?

Oaia Năzdrăvană

(variantă a baladei Miorița)

La Picior-de-Munte,
 Pe dealuri mărunte,
 Prin plaiuri tăcute,
 De vânturi bătute,
 Urcă și coboară
 Și drumuri măsoară
 Trei turme de oi,
 De oi tot țigăi,
 Cu harnici dulăi,
 Și-un mândru cioban,
 Tânăr moldovean.
 Cu trei dorojani
 Feciori de mocani.
 Sub poale de munte,
 Pe dealuri mărunte,
 Prin crânguri tăcute,
 Apa-i răcoroasă,
 Frunza-i umbroasă
 Și iarba pletoasă:
 Apa de băut,
 Frunza de șezut,
 Iarba de păscut.
 Foaie și-o lalea,
 Cioban de-ajungea,
 Crângul de vedea,
 Stân-apropia.
 Semn i se făcea
 Și-n loc se oprea,
 Dulăii odihnea

Pe gânduri cădea.
 Dar pe cât ședea
 De se tot gândea,
 O oaie bârsană,
 Oaie năzdrăvană,
 Nici iarbă păștea,
 Nici apă nu bea,
 Nici umbra-i plăcea,
 Ci mereu umbla
 Și mereu zbiera.
 Cioban, de-o vedea,
 Lângă ea se da
 Și mi-o cerceta
 Și mi-o întreba:
 – Oiță, oiță,
 Oiță plăviță,
 Oiță bălană,
 Cu lână bârsană,
 De trei zile-ncoace
 Gurița nu-ți tace.
 Ori iarba nu-ți place
 Ori nu-ți vine bine
 Să mai fii cu mine?
 Oiță bârsană,
 Oaie năzdrăvană,
 Dacă-l auzea,
 Din gură-i zicea:
 – Stăpâne, stăpâne,
 Stăpâne, jupâne,

Drag stăpân al meu,
 Dat de Dumnezeu,
 Iarba mie îmi place,
 Apa rău nu-mi face
 Și mult îmi e bine
 Să fiu tot cu tine,
 Dar gura nu-mi tace
 De trei zile-ncoace,
 Că semn mi se face:
 Că cei dorojani,
 Feciori de mocani,
 Sunt trei veri primari

Și ei mi s-au dus,
 S-au dus în ascuns
 De s-au gândit,
 Și mi s-au vorbit,
 Și mi s-au șoptit
 La apus de soare
 Să mi te omoare
 Sub poale de munte,
 Prin crânguri tăcute,
 Oi când aromesc
 Și câinii ostenesc...

(din creația populară)

1. Ce text asemănător ai mai citit?
2. De ce textul de mai sus este o baladă?
3. Cine sunt personajele și la ce întâmplări participă ele?

Comunic

Scriu

Cercetez

Textele din creația populară sunt transmise de la o persoană la alta pe cale orală. Din această cauză ele pot fi întâlnite în diferite variante.

Ascult

Fata ciobanului cea înțeleaptă

Citesc

Era odată un cioban. Cât trăise, argățise ba într-un sat, ba în altul, iar la urmă ajunsese în slujbă la stâna împăratului.

Și iată într-o bună zi îi dă poruncă împăratul să ducă oile la iarmaroc, să le vândă și să-i aducă îndărăt și oile toate și banii.

Cât argățise ciobanul, așa porunci nu primise și s-a mâhnit. S-a îngrijorat că doar i se dăduse poruncă să vândă oile și să i le aducă pe toate înapoi.

Amărât ca vai de lume se duce ciobanul acasă. Acolo l-a întâlnit fata lui și, când l-a văzut așa de scârbit, l-a întrebat:

– Ce ai, tată, de ești așa de amărât?

– Cum să nu fiu amărât, draga tatei, că uite ce poruncă mi-a dat împăratul.

– De una ca asta să nu ai grijă. Culcă-te și dormi și nici în samă nu lua.

– Cum așa, draga tatei?

– Măine dimineață du-te cu oile la târg, tunde-le pe toate, vinde lâna și te întoarce înapoi și cu bani și cu oi, așa cum ți-a poruncit împăratul.

Când a auzit sfatul fetei, a mai prins curaj. A dormit în tihnă și dimineața a luat oile și s-a dus drept la iarmaroc. A vândut lâna toată și s-a întors și cu bani și cu oile toate.

Împăratul a dat poruncă să toarne banii în hazna și i-a dat ciobanului o juncă pentru că i-a îndeplinit porunca.

(din creația populară)

1. Ce poruncă i-a dat împăratul ciobanului?

Comunic

2. Cine l-a ajutat pe cioban?

3. Găsește cuvinte cu același sens.

Scriu

Exemplu: amărât – supărat

• să aducă îndărăt –

• s-a mâhnit –

• scârbit –

• în tihnă –

4. Ce foliase pe aduc cile și acu le îngrijim.

Cercetez

5. Ce foloase ne aduc oile și cum le îngrijim?

Sinonimele

Azcolt

1. Citește fragmentul și înlocuiește cuvintele evidențiate cu altele care au același sens (sau au înțeles foarte apropiat).

Făt-Frumos, văzând că **omul** acesta tulbură apa, se apropie de dânsul și-l întreabă **răstit**:

– Mă, cu asta ți-ai găsit de jucat? Pentru ce năruiești munții și tulburi apele?

– Iaca vorbă! Dar ce ai tu? Acesta-i **meșteșugul** meu; nu știi că mă cheamă Sfarmă-Piatră? Să nu cumva să mai **spui** ceva c-acuș te sfărâm și pe tine!

– Pe mine? Pesemne tu n-ai auzit încă de Făt-Frumos, Fiul Iepei?

– N-am auzit nici de tretinul iepei, necum de Fiul Iepei! – zise Sfarmă-Piatră zâmbind pe sub musteți.

– Încă te faci a râde? Hai la **luptă**, fârtate, să-ți arăt eu cine-i Fiul Iepei.

după I. Creangă

Citesc

2. Alege din a doua coloană sinonimul potrivit.

a pleca

vesel

voios

uimitor

minunat

a isprăvi

a termina

a porni

Comunic

3. Privește imaginea și povestește.

4. Lucru în echipă.

Scriu

Echipa I-a. Continuă seria de cuvinte cu înțeles asemănător:

- a povesti = a relata, ,
- bucurie = mulțumire, ,

Echipa II-a. Completează enunțurile alegând cuvântul potrivit.

- Mioara a cumpărat de la librărie o nouă. Este o deosebită a unui mare scriitor.

carte, lucrare, volum, operă

- Moșul s-a împiedicat și atât de tare încât abia s-a ridicat. Piatra în prăpastia adâncă.

a căzut, s-a prăbușit, s-a prăvălit

Echipa III-a. Scrie propozițiile date înlocuind cuvintele evidențiate cu altele care au același sens.

El se **adăpostește** în pădure. **Bârlogul** lui este greu de găsit. **Vicleana** vulpe a reușit să-l **înșele** pe urs. Ursul a vrut să prindă pește.

5. Scrie numai enumerările care conțin cuvinte cu sens apropiat.

Cercetez

- just, adevărat, corect
- sens, înțeles, dorință
- există, se află, se găsește

Omonimele

Ascult

1. Citește enunțurile. Ce observi la cuvintele evidențiate?

Ori vorbește cum ți-e vorba, ori te **poartă** cum ți-e **portul**. Tata a meșterit o **poartă** nouă fiindcă cea veche era deja urâtă. În **portul** acela am văzut o corabie veche. El **poartă** în spate o cutie.

poartă – loc de acces, intrare;

– a duce (el duce).

port – 1. îmbrăcăminte specifică unei regiuni, unui om;

2. fel de a se purta

– complex tehnic amenajat pe malul unei ape, prevăzut cu instalațiile necesare pentru acostarea și repararea navelor.

Cuvintele care se pronunță la fel dar au înțelesuri diferite se numesc omonime.

Notă: Nu confunda omonimele și cuvintele cu mai multe sensuri!

cuvânt polisemantic: același cuvânt are mai multe sensuri

- El studiază **portul** popular din regiunea natală. (port – îmbrăcăminte specifică unei regiuni)
- Ori vorbește cum ți-e vorba, ori te **poartă** cum ți-e **portul**. (port – fel de a se purta)

omonime: cuvinte care au aceeași formă, dar sensuri total diferite

- **Portul** Odesa atrage mulți turiști.
- Ana admiră **portul** popular.

2. Citește următoarele versuri. Identifică omonimele din aceste versuri. Care dintre aceste versuri sunt mai dificil de citit?

Citesc

Joacă lin, cu gesturi calme,
Cu pas moale, ca în vis...

Nilul este lin.
Linul crește-n Nil?

A. Suceveanu

3. Privește imaginile și comentează-le.

Comunic

4. Identifică în textele de mai jos omonimele și arată ce sensuri au.

Scriu

- Este născut în luna mai. Mai vino pe la noi când ai timp liber! Bunicul mi-a arătat un mai pe care el îl folosește la bătucirea pământului.
- Ce-ai făcut cu florile pe care le-ai primit cadou? Bea în fiecare dimineață ceai cu lămâie.
- Nouă ne-au oferit nouă trandafiri roșii și o carte. Părinții ne-au cumpărat o bicicletă nouă.

5. Ce ai observat în textul 2?

Cercetez

Ascult

Citesc

Ciocârlia, vulpea și ogarul

Era odată o ciocârlie și sârmana de ea avea necaz. Iar necazul ei era că de la o vreme nu mai putea biata să-și ridice nici un puișor, de răul unei cumătre de vulpi care dăduse un ospăț împărătesc și mai ales cu puișorii ei. Cum știa vulpea că ciocârlia trebuia să fi scos puișori, își atârna un spin de coadă în chip de plug și pleca. Unde? La arat! “Hăis-cea, hăis-cea!” făcea ea gură ca omul în treabă și cum făcea așa, cum dădea peste ciocârlie.

– D-apoi bine, ciocârlie, iar ți-ai scos pui pe moșia mea? Fugi că te mănânc și pe tine acuși!

Și așa un an, doi, trei.

Nu știi cum se întâmplă, în al patrulea an se întâlnește ciocârlia cu un ogar. Ciocârlia era plânsă și supărată ca omul necăjit, asuprit și fără putere.

– Da’ ce-i, cumătră ciocârlie? – o întrebă ogarul. Ce ai pățit?

– Hei, oftă ciocârlia din greu, privind într-o parte abătută. Ce să am, cumătre ogar, iar necazuri!

– Dar ce-ai pățit? – o întrebă ogarul milos.

– Ce să pățesc, cumătre ogar! De atâta amar de vreme mă chinuiesc să-mi ridic și eu niște puișori. Când să zic și eu că am

scăpat, iată și vulpea cu un spin aninat de coadă, vine să-și are moșia. “Hăis-cea, hăis-cea”, dă peste mine și-mi zice: “Iar ai scos pui pe moșia mea? Fugi, de vrei să nu te mănânc și pe tine.” Eu, vai de mine, mă pot pune împotriva? Iar ea mă lasă fără puișori.

– Aici ciocârlia se opri oftând, privind cu neîncredere la ogar. Era atât de necăjită că nu mai credea în nimic. Dar nu se știe de unde sare iepurele! Și la nevoie de unde nu te aștepți, de acolo capeți ajutor.

Ogarul, care tot timpul cât îi povestea ciocârlia necazul ei șezuse nemișcat, grăi scuturându-și capul:

– Aista ți-i necazul, cumătră ciocârlie?

– Aista, cumătre ogar!

– Apoi hai să merg și eu cu dumneata și de-ți voi putea face vreun bine, ți-l voi face cu dragă inimă.

Și s-au pornit spre cuibul ciocârliei. Ogarul se dă după o tufă și așteaptă să vină vulpea.

Nu zăbovește mult că iată și vulpea cu spinul în coadă: ieșise la arat!

– Hăis-cea, hăis-cea! D-apoi bine, ciocârlie, iar.., dar nu-și isprăvi vorba că ogarul din tufă nu mai putu răbda și zdup! La ea! Vulpea n-a mai stat la vorbă, ci a rupt-o la fugă. Fugea ogarul nu prea fugea, dar vulpea înghițea pământul. Și așa de tare fugea că sărea colbul din urmă.

(din creația populară)

1. Care era motivul pentru care ciocârlia era supărată?
2. Cine i-a venit în ajutor?
3. Este adevărat că vulpea ară pământul?
4. Ce a pățit vulpea?

Comunic

Cercetez

ogar – câine de vânătoare care aleargă foarte repede

a zăbovi – a aștepta, a întârzia, a lucra încet

Evaluare tematică

Ascult

1. Din ce texte fac parte următoarele fragmente?

Citesc

Ogarul, care tot timpul cât îi povestea ciocârlia necazul ei șezuse nemișcat, grăi scuturându-și capul:

- Aista ți-i necazul, cumătră ciocârlie?
  - Aista, cumătre ogar!
  - Apoi hai să merg și eu cu dumneata și de-ți voi putea face vreun bine, ți-l voi face cu dragă inimă.
- .....

Pe neașteptate, în satul vecin, cântară cocoșii. Zânele au dispărut, cântecul a amuțit, iar în mijlocul poienii, pe locul unde dormise flăcăul, a răsărit o floare.

.....

El trăia la moară. Din vama pe care o lua din urma măcinatului, își cocea câte un colac mare. Era atât de mare încât abia încăpea în cuptor. Dar el îl mânca tot.

Cercetez

2. Alege varianta corectă.

- Bujorel era un flăcău:
  - a). sfios
  - b). îndrăzneț
  - c). obraznic
- Morarul era un om:
  - a). bun la suflet
  - b). zgârcit
  - c). harnic
- Fata ciobanului era:
  - a). leneșă
  - b). înțeleaptă
  - c). obraznică

3. Care din afirmațiile de mai jos sunt adevărate și care sunt false?

- Ciocârlia era tristă pentru că nu găsea de mâncare pentru puișorii săi.
- Vulpea mânca în fiecare an puii ciocârliei.
- Ogarul o ajută pe ciocârlie să scape de vulpea cea rea.
- Vulpea ara în fiecare an ogorul.

4. Amintește-ți versurile și completează spațiile libere.

Sub poale de munte,
Pe dealuri ,
Prin crânguri tăcute,
Apa-i ,
Frunza-i umbroasă
Și iarba .

5. Recunoaște personajele.

Comunic

Evaluare tematică

Ascult

1. Scrie textul. Selectează cuvintele evidențiate și alcătuește cu ele propoziții.

Osul de pește fermecat

A fost odată un rege, și regele ăsta era însurat cu o regină; **regele** era cel mai voinic din tot neamul bărbătesc, iar regina, cea mai **drăgălașă** din tot neamul femeiesc. Regele era de **meserie** slujbaș la cârmuire. Regina era fiica unui **medic** de la țară.

Și-acum, hai să luăm **povestea** de la capăt.

Într-o zi, regele tocmai se afla în drum spre slujbă, când se opri la **pescărie** ca să cumpere trei sferturi de kilogram de **somn**, o bucată mai mult dinspre **mijloc** de cât dinspre coadă, pe care regina (o **gospodină** foarte grijulie) îi ceruse să i-l trimită acasă. Domnul Murătură, negusto rul îi spuse:

– Cu plăcere, domnule. Cu ce vă mai putem servi?

Ch. Dickens

Citesc

2. Identifică în enunțurile de mai jos omonimele și arată ce sensuri au în fiecare caz.

- Pe cer se vedea un stol grăbit de grauri. Trebuie să-i cer permisiunea pentru a participa la concurs.
- Medicul i-a recomandat bunicii să mănânce fără sare. De câte ori ne vede, sare în sus de bucurie.
- Dorește foarte mult să meargă la mare. O mare parte din timpul liber o petrece în bibliotecă.

Comunic

3. Răspunde la următoarele întrebări.

- ① Ce știi despre cuvânt?
- ② Câte sensuri poate avea cuvântul?
- ③ Ce rol au cuvintele cu sensuri figurate?

4. Cum se numesc cuvintele care au sensuri asemănătoare?
5. Dar cuvintele cu sens opus?
6. Cum se numesc cuvintele care se pronunță la fel, dar au înțelesuri diferite?
7. Care este diferența dintre cuvintele polisemantice și omonime?

4. Alege din al doilea rând cuvinte sinonime.

Cercetez

oaspete, odaie, incorect

frumos, musafir, încăpere, casă, greșit, clar

5. Alege din al doilea rând cuvinte antonime.

plecare, harnic, repede

înaintare, leneș, vesel, sosire, încet, colorat

6. Identifică în versurile de mai jos cuvintele care sunt folosite cu sensuri figurate.

Citesc

Văl de brumă argintie
Mi-a împodobit grădina,
Firelor de lămâiță
Li se uscă rădăcina.

Peste creștet de dumbravă
Norii suri își poartă plumbul,
Cu podoaba zdrențuită
Tremură pe câmp porumbul.

O. Goga

Textul literar în versuri

Ascult

Versul este un rând dintr-o poezie. Mai multe versuri formează o strofă. Mai multe strofe formează o poezie. Există poezii care au o singură strofă.

Citesc

O, rămâi...

“O, rămâi, rămâi la mine,
Te iubesc atât de mult!
Ale tale doruri toate
Numai eu știu să le-ascult;
În al umbrei întuneric
Te asemăn unui prinț,
Ce se uit-adânc în ape
Cu ochi negri și cumiți;
Și prin vuietul de valuri,
Prin mișcarea naltei ierbi,
Eu te fac s-auzi în taină
Mersul cârdului de cerbi;
Eu te văd răpit de farmec
Cum îngâni cu glas domol,
În a apei strălucire
Întinzând piciorul gol;
Și privind în luna plină
La văpaia de pe lacuri,
Anii tăi se par ca clipe,
Clipe dulci se par ca veacuri.”
Astfel zise lin pădurea,
Bolți asupra-mi clătînând;

Șuieram l-a ei chemare
Ș-am ieșit în câmp râzând.

Astăzi chiar de m-aș întoarce
A-nțelege n-o mai pot...
Unde ești, copilărie,
Cu pădurea ta cu tot?

M. Eminescu

De obicei, în textul în versuri, ultimele cuvinte din anumite rânduri au aceeași terminație.
Potrivirea ultimelor sunete de la sfârșitul versurilor dintr-o strofă se numește **rimă**.

Cântec de leagăn

Comunic

Nani, nani...
Dormi în paza nesecatului izvor
De priviri
Ce te-nfășoară ca-ntr-o haină de mătase,
Nani, nani...
Ochii mamei au vegheat întreaga noapte,
Și-acum dormi, căci obosește dorm și florile din vase,
Și parfumurile lor,
Toate, unul câte unul, pe-al tău leagăn se cobor
Nani, nani...

I. Minulescu

1. Prin ce se aseamănă și prin ce se deosebesc poeziile “O, rămâi...” și “Cântec de leagăn”?
2. Scrie cuvinte care să rimeze cu cele date.

Cercetez

Exemplu: lină, cină, vină, grădină, lumină

mare, , , ...; dor ,

Toate drumurile pornesc din școală

În drum spre școală

Spre școală. Dimineață. Soare.
Trecând pe lângă dispensar,
Zicea copilul: “Medic, oare,
Ce-ar fi s-ajung, aicea chiar?”

Mai sus la linia ferată,
Pe pod, copilul se gândea:
– Pe-aicea am să duc odată,
Și eu, locomotiva mea...

Trecând apoi pe la uzină,
El face pașii tot mai mici
Și-n ochi îi joacă o lumină:
– Am să lucrez și eu aici!

Dar uite școala. Bine-i pare.
La școală mult i-ar place, zău,
Să vină și când o fi mare...
– Știi, nici profesor n-ar fi rău!

C. Theodorescu

1. La ce profesii se gândește copilul în drum spre școală?
2. Cum înțelegi expresia “Și-n ochi îi joacă o lumină”?
3. De ce este nevoie pentru a ajunge în viață ceea ce îți dorești mai mult.
4. Ce profesie ai vrea să ai tu?
5. De ce ai făcut această alegere?
6. Imaginează-ți că te întâlnești cu un prieten. Alcătuieste un dialog pe tema “Ce vreau să devin?”.

Lumânarea se aprinde pentru cei ce văd, nu pentru cei orbi.

Ascult

Citesc

Jurjac sau George Enescu

Încă de la vârsta de patru ani micul Jurjac asculta freamătul frunzelor, zvonul depărtat al tălăngilor de parcă ar fi fost vrăjit.

Nimeni nu bănuia pe atunci că micul George va deveni mai târziu cel mai de seamă compozitor, violonist, pianist și dirijor, muzician vestit din lume.

De când ține el minte, Jurjac dorește să cânte. Și iată că, atunci când a împlinit patru ani, părinții îi dăruiesc o vioară mică. Băiatul se bucură și o încearcă s-o facă să cânte, însă vioara scoate doar un zbârnâit metalic. Cu ochii în lacrimi, copilul i-o dă tatălui său:

– Cântă tu, tată!

Dar tata râde și i-o dă îndărăt.

– Ia-o, George, e jucăria ta.

“Așadar nu e o vioară, ci o jucărie...” Cu mâini tremurătoare ia jucăria-vioară și o aruncă în foc. El nu voia să se joace de-a muzica. Nu! El vroia să cânte cu adevărat.

Peste o săptămână, tatăl îi cumpără o vioară adevărată. Așa a intrat vioara în viața lui George Enescu.

Primul lui dascăl la vioară a fost lăutarul din sat, care după câteva lecții nu mai avea ce să-i arate micul învățacel. La cinci ani și jumătate a compus întâia sa “operă” pentru pian și vioară. Oricât de mare era talentul său înnăscut, George studia ceasuri întregi, muncind fără oprire.

Avea doar șase ani când, într-o zi de toamnă, Jurjac părăsi casa și livada sa dragă, plecând să studieze muzica la Viena și apoi la Paris. Se dovedește un remarcabil violonist și pianist. Visul lui era să devină compozitor.

după V. Huber

George Enescu (1881-1955) s-a născut la Liveni, județul Botoșani. Inspirându-se din cântecele pe care le-a ascultat în copilărie, a compus opere de o neprețuită valoare. Ca omagiu pentru întreaga sa activitate, în fiecare an se organizează la București Festivalul Internațional “George Enescu”.

1. Ce sunete îl atrăgeau pe Jurjac în copilărie?
2. Ce cadou a primit când a împlinit patru ani?
3. Cum a devenit George Enescu un mare muzician

Cercetez

Noțiuni generale despre părțile de vorbire

Ascult

1. Citește propozițiile de mai jos și arată ce denumesc cuvintele evidențiate.

Citește

Copiii repară puntea cea veche. **Ei** au lucrat **trei** ore. O broscuță îi **privea** curioasă. **Scândura** a căzut în apă. **Nuferii** cei **galbeni** au înflorit. **Andrei** și **Marius** i-au ajutat pe bunici.

În funcție de ceea ce denumesc, cuvintele se grupează în mai multe categorii care se numesc **părți de vorbire**. Părțile de vorbire se deosebesc între ele prin ceea ce denumesc și prin forma pe care o au.

Parteade vorbire	ce denumește	exemplu
Substantiv	ființe, plante, lucruri, fenomene ale naturii	albină, vânt, Radu, frate, carte, ploaie, apă
Adjectiv	însușiri, caracteristici	harnic, înverzit, colorat, alb, vesel, îmbucurător
Verbul	acțiuni, stări	citește, zboară, gândește, stă
Numeralul	numărul sau ordinea prin numărare	doi, nouă, zeceal doilea, al treizecilea
Pronumele	ține locul unui nume	eu, tu, el, eanoi, voi, ei, ele

2. Transcrie proverbele spunând ce părți de vorbire sunt cuvintele evidențiate.

Șapte pe **unulnu-l** așteaptă. De **șapte ori** măsoară și **o dată** taie. Răspunsul **blând** împrăștie **mânia**. **Leneșul** mai mult aleargă. **Prietenul** la nevoie se cunoaște.

3. Privește imaginea și povestește.

Comunic

4. Scrie cuvintele de mai jos în tabel, în funcție de partea de vorbire căreia îi aparțin.

Scriu

substantiv

verb

adjectiv

numeral

pronume

Bun, învață, dulce, interesant, vioi, soare, doarme, trece, ascultă, poezie, trei, alb, șase, zbor, mama, toarce, cinstit, cincii, arțar, frumos, declamă, floare, suflet, aproape, ei, patru, voi, al cincilea, bucurie.

Substantivul

Ascult

1. Citește propozițiile. Ce denumesc cuvintele evidențiate?

Mătușa Mărioara a venit în vizită la **mama**. Era foarte supărată pentru că eu am furat **pupăza** din **tei**. **Vântul** adia printre **ramurile** nukului. **Sosirea** mătușii a întristat-o pe mama. **Tristețeamamei** m-a înduioșat.

Substantivul este partea de vorbire care denumește ființe, lucruri, fenomene ale naturii, plante, nume ale unor acțiuni, stări sufletești etc. De obicei substantivul se recunoaște prin proba numărării.

Exemplu: un obiect

un învățător

o mașinuță

un caiet

mai multe obiecte

doi învățători

două mașinuțe

două caiete

Citesc

2. Citește textul și găsește substantivele.

Azi, pe drum, m-am întâlnit

C-un hipopotam grăbit.

“Încotro?” – l-am întrebat.

“La doctor, că sunt gripat!”

O. Lazăr

Comunic

3. Privește imaginea. Scrie cât mai multe cuvinte care să denumească ceea ce vezi.

4. Continuă enumerările adăugând cât mai multe substantive.

Scriu

ființe: om, rândunică ...

lucruri: creion, tablă ...

fenomene ale naturii: ninsoare, brumă ...

acțiuni: plecare, întoarcere ...

stări sufletești: veselie, întristare ...

5. Completează spațiile libere cu substantivele potrivite.

Cercetez

vindecă bolnavii. îi învață pe copii multe lucruri interesante. construiește case. vinde medicamente. conduce mașina.

doctorul, învățătorul, zidarul, farmacistul, șoferul

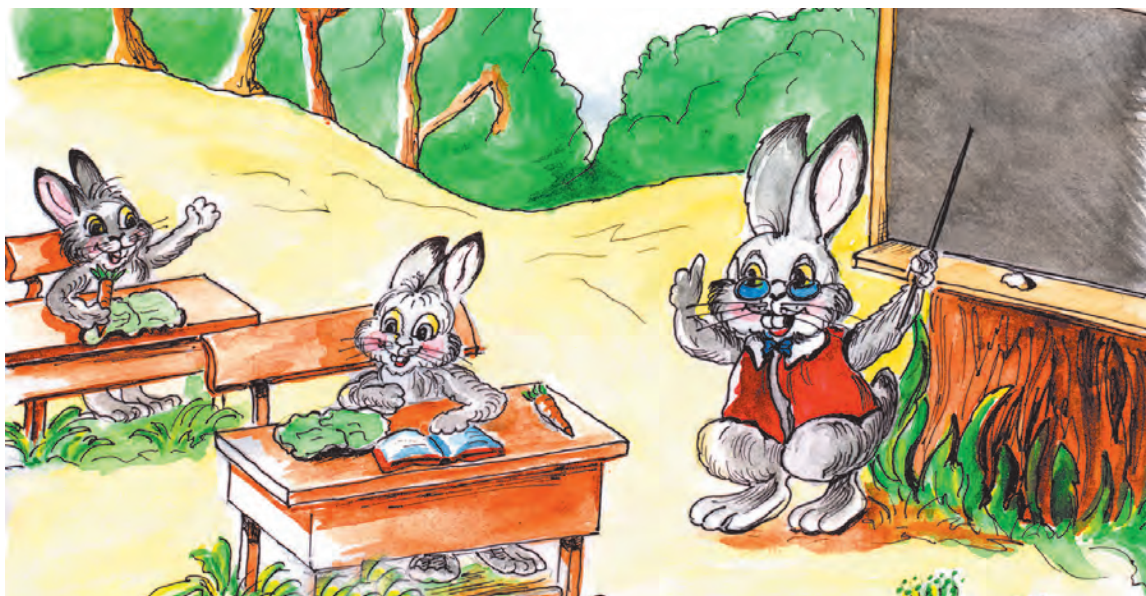
6. Scrie enunțurile adăugând în locul spațiilor libere substantivele necesare.

Era odată o babă și un . Baba avea o găină și moșneagul un ; găina babei se oua de câte două ori pe și baba mânca o mulțime de ouă; iar moșneagului nu-i dădea nici unul. Moșneagul într-o zi pierdu răbdarea și zise: “Ia dă-mi și mie niște “

7. Care este răspunsul la ghicitoarea de mai jos?

Miezul e doar de mâncat,
Coaja e de aruncat
Și în sac se pot păstra,
Sparte doar se pot mânca.

Ascult

Citesc

La școala iepurașilor

Iepurașilor li-i dată
 O problemă complicată
 Și în bănci, perechi-perechi,
 Scriu pe frunze de curechi
 Tot cu morcovi subțirei –
 Un fel de creion la ei.
 Unul, de atât gândit,
 Stă în bancă neclintit
 Cu creionul dus la gură,
 Necăjit peste măsură.
 Și tot cată în plafon,
 Și tot roade din creion.

G. Vieru

1. Cum este organizată școala iepurașilor?
2. Ce asemănări și ce deosebiri există între școala copiilor și școala iepurașilor?

plafon – tavan, perete superior

Învățătoarea

Brumărel cu fire albe
Sună-n frunza de mesteceni...
De la primele silabe
Cine-n lume ne petrece?

Cine știe a ne spune
O legendă mai frumoasă,
Și în inimi să adune
Slova cărților aleasă?

Cine știe să asculte
Mai atent și mai fericite
Conjugarea la cuvinte,
Ce-o vorbesc în goană picii?

Numai ea, învățătoarea,
Are darul ista Sfânt –
Să deschidă lumea mare
Pe aripa de cuvânt!

M. Roman

1. Cum este descrisă învățătoarea în poezie?

2. Cum înțelegi versurile de mai jos?

Numai ea, învățătoarea,
Are darul ista Sfânt –
Să deschidă lumea mare
Pe aripa de cuvânt!

3. Prezintă oral portretul învățătoarei/învățătorului tău.

4. Alcătuieste propoziții cu următoarele expresii.

- “primele silabe”
- “dar sfânt”
- “lumea mare”

Ascult

Citesc

Cum am învățat carte

Cu cât citeam mai mult, cu atât cărțile mă înfrăteau mai mult cu lumea și viața îmi părea tot mai măreață, mai plină de înțeles.

Câteodată așa de frumos se povestea în cărți despre oameni! Ei îmi erau atunci așa de dragi și apropiați, încât deseori plângeam...

Adânc pătruns de adevărul credinței mele, vă spun tuturor: iubiți cartea, ea vă ușurează viața, vă ajută prietenește să

vă descurcați în vălmășagul pestriț, furtunos al gândurilor, sentimentelor și al întâmplărilor din viață: ea vă învață să respectați omul și pe voi înșivă, ea vă înaripează mintea și inima cu simțământul dragostei pentru lume, pentru om.

Dacă o carte este scrisă cinstit, din dragoste pentru oameni, din dorința de a le face bine – atunci este o carte minunată. Orice cunoștință e folositoare.

Iubiți cartea – ea este izvor de cunoștințe. Numai cunoștințele sunt salvatoare, numai ele ne pot face tari sufletește, numai ele pot face din noi oameni cinstiți, cu mintea luminată, oamenii în stare să iubească cinstit omul, să-i respecte truda și să admire din toată inima roadele minunate ale muncii sale neîntrerupte.

În tot ce-a făurit și făurește omul, în orice lucru, fie cât de mic, trăiește sufletul lui mare. În știință, în artă, se oglindește ce este mai măreț și mai curat în el. Dar nicăieri nu se vorbește mai frumos, mai pe înțeles ca în cărți.

M. Gorki

1. Cum vă pot ajuta cărțile în viață?
2. Cum trebuie să fie scrisă o carte?
3. Ce înseamnă cartea pentru poet?

Carte frumoasă, cinste cui te-a scris,
Încet gândită, gingaș cumpănită,
Ești ca o floare, anume înflorită
Mâinilor mele, care te-au deschis.

T. Arghezi

vălmășag – amestec, îmbulzeală

a se oglindește – a se reflecta, a se înfățișa

Cartea este păstrătoarea cunoștințelor, a gândurilor și a simțirii umane, acumulate de-a lungul timpului.

Substantivele comune și proprii

Ascult

1. Citește și indică ce denumesc substantivele evidențiate.

Citesc

A doua zi, plecând cu oile, **Tudorel** se așază pe un dâmb și începu să-i zică din **fluier**. Mare-i fu bucuria când văzu că **mioarele** se opresc din **pășunat** și încep să joace. **Culaie**, **berbecul** cel mare, cu coarnele întoarse, se pusese și el pe țopăit, parc-ar fi fost cel mai strașnic dăntuitor. **Clopotul** de la gât îi suna. Măgărușul turmei juca și el, când pe trei picioare, făcând rotocoale drăgălașe în **văzduh** cu piciorul drept. (*V. Eftimiu*)

După înțeles, substantivele se împart în:

- 1) **substantive comune** – denumesc obiecte de același fel (albină, mioară, ploaie, fluier, încercare, veselie etc.)
- 2) **substantive proprii** – denumesc numai anumite obiecte, spre a le deosebi de altele de același fel (Maria, Grivei, Italia, Marea Neagră, Kiev, Marte, Crăciun etc.)

Substantivele comune se scriu cu literă mare numai dacă sunt la începutul propoziției. Substantivele proprii se scriu întotdeauna cu literă mare.

Scriu

2. Scrie propoziții în care să existe și câte un substantiv propriu care să denumească:

- nume de țară, nume de apă, nume de orașe;
- nume de familie, nume de personaje;
- nume de animale, nume ale corpurilor cerești;
- denumiri ale unor sărbători.

Comunic

3. Privește imaginea și povestește conținutul ei.

4. Lucru în echipă.

Cercetez

Echipa I-a. Alcătuieste propoziții în care să apară următoarele substantive.

floare, India, carte, înțelepciune, Făt-Frumos, copac, Statu-Palmă-Barbă-Cot, Păcală, Luna

Echipa II-a. Scrie fragmentele și găsește substantivele proprii și comune.

“Lacom împăratul înșfăcă jucăria ciobănașului. Ochi îi străluceau de bucurie la gândul că acum nu-l va mai birui nimeni; ajungea să sufle în el ca toți dușmanii să înceapă să joace și să i se supună.”

V. Eftimiu

“Dulce Bucovina
Veselă grădină
Cu pomi roditori
Cu mândri feciori.”

V. Alecsandri

5. Înlocuiește substantivele proprii cu substantive comune:

Prutul curge pe lângă satul bunicii. Andrei mă așteaptă cu nerăbdare. În fiecare vară mergem în Carpați. Grivei este cel mai bun prieten al meu.

Textul nonliterar

Textele nonliterare au teme foarte diverse. Spre deosebire de textele literare, care înfățișează întâmplări, situații sau lucruri aparținând imaginației scriitorului, textele nonliterare se referă la aspecte din realitate. Ele pot informa, convinge sau amuza cititorul.

În categoria textelor nonliterare se încadrează **afișul, felicitarea și scrisoarea, bilețelul, anunțul, reclama** etc. De obicei aceste texte sunt însoțite de elemente grafice (desene, tabele).

Ascult

1. Din ce fel de texte fac parte următoarele fragmente?

10 septembrie 2003

Dragă Felicia!

Te informez că la 15 septembrie va avea loc concursul “Cel mai frumos buchet”.

Alina

Biblioteca școlii anunță concursul:
“Cel mai tânăr poet al școlii”

*Joi, 5 octombrie, ora 15,
în sala bibliotecii*

Dragă bunicuțo!

*Te felicit cu ocazia zilei de naștere.
Îți doresc multă sănătate și multe
clipe plăcute pe care să le împarți cât
mai des cu noi, toți cei ce te iubim și
te respectăm.*

*Al tău nepot,
Valentin*

Școala Generală nr. 2 **Clasele a II-a organizează**

În Sala de Festivități,
în data de 31 octombrie, ora 17

Serbarea Toamnei

Își dau concursul:

- ♥ Corul "Farmecul"
- ♥ Clubul recitatorilor
- ♥ Cercul dramatic
- ♥ Cercul tinerilor naturaliști

Bătrânii învățători

Două dalbe, două flori,
Doi bătrâni învățători,
Se tot leagănă cuminte
De aducere aminte.

Să trăiți ani mulți, ușori,
Dulcii mei învățători!
Mult se cade, se cuvine
Să vă fie cald și bine!

Trec copiii pe lângă poartă,
“Bună ziua”-n gură poartă.
Trece omul prin lumină
Și în față li se-nchină.

Să trăiți ani mulți, ușori
Dulcii mei învățători!
Mult se cade, se cuvine
Să vă fie cald și bine!

Mult se cade preamărită
Viața voastră cea trudită,
Dăruită tuturor
Ca dulceața de pe flori!

G. Vieru

1. Cu ce îi aseamănă poetul pe bătrânii învățători?
2. Ce le dorește autorul?
3. Ce li se cuvine?
4. Cum a fost prețuită munca lor?
5. Imaginează-ți că bătrânii învățători din poezie sunt din nou tineri. Ce i-ai întreba? Scrie un dialog pe această temă.

Comunic

Respectă-l, iubește-l pe profesorul tău, copile. Iubește-l, pentru că el își dăruiește viața pentru binele altor copii care îl vor uita într-o bună zi; iubește-l pentru că îți dezvoltă și-ți luminează mintea și îți înalță sufletul.

Edmondo de Amicis

aducere – aminte: amintire

preamărită – cinstită, slăvită

Unde școala se ivește pământul se-mbogățește.

Evaluare tematică

Ascult

1. Alege varianta corectă.

- Bătrânii învățători din poezia lui G. Vieru sunt asemănați cu:
  - a). două flori dalbe;
  - b). doi bunici cu părul cărunt;
  - c). doi pomi încărcați cu roade;
- Băiatul din poezia “În drum spre școală” ar vrea să devină:
  - a). medic, aviator, inginer, învățător;
  - b). învățător, șofer, sportiv, bibliotecar;
  - c). medic, mecanic de locomotivă, inginer, profesor;
- Ce cadou a primit Jurjac?
  - a). o jucărie;
  - b). o carte de povești;
  - c). o vioară;
- Cartea este:
  - a). aizvor de cunoștințe;
  - b). bpăstrătoarea cunoștințelor;
  - c). cpăstrătoarea gândurilor;

2. Amintește-ți versurile și completează spațiile libere.

Cine știe a ne spune
O legendă mai ,
Și în inimi să adune
Slova cărților ?

Citesc

3. Din ce texte fac parte următoarele fragmente?

În tot ce-a făurit și făurește omul, în orice lucru, fie cât de mic, trăiește sufletul lui mare. În știință, în artă, se oglindește ce

este mai măreț și mai curat în el. Dar nicăieri nu se vorbește mai frumos, mai pe înțeles ca în cărți.

De când ține el minte, Jurjac dorește să cânte. Și iată că, atunci când a împlinit patru ani, părinții îi dăruiesc o vioară mică. Băiatul se bucură și o încearcă s-o facă să cânte, însă vioara scoate doar un zbârnâit metalic.

S-a arătat un bărbat înalt. Tatăl copilului i-a ieșit în cale:

– Bine-ai venit, a rostit el către noul sosit. Bine-ai venit, Învățătorule!.. Nu știu ce să mă fac cu băiețelul! E alintat! Nici eu, nici mama lui nu ne-ndurăm să-l pedepsim. Toată nădejdea noastră e la școală. Învăță-l, fă ce știi, să iasă om.

4. Recunoaște personajele.

Comunic

Numărul substantivului

Ascult

1. Ascultă textul și arată câte obiecte denumesc substantivele evidențiate.

...”Ceilalți **meseni** au început să râdă cu poftă. Abia atunci **vulpea** nu mai avu nici o **îndoială**: nu-i întinsese numai o cursă, era o adevărată **răzbunare** a celor prezenți la masa de **sărbătoare**. A înțeles că ceea ce credea ea că era friptură erau, de fapt, niște **păsări** modelate din plastelină, iar **tortul** era doar un bolovan acoperit cu multă **zăpadă**.”

A. German

Substantivul poate să fie la numărul:

- 1) **singular** – denumește un singur obiect (trandafir, măr, întrebare, carte, elev)
- 2) **plural** – denumește mai multe obiecte (trandafiri, mere, întrebări, cărți, elevi)

2. Citește și textul și selectează substantivele la numărul singular într-o coloniță, iar cele la plural în alta.

Citesc

Făt-Frumos – poetul Mihai Eminescu – colindase munți și văi, sate și orașe, locuri cunoscute și locuri necunoscute, ascultase oameni de peste nouă mări și nouă țări, căutase prin cărți ale neamului nostru și ale altor neamuri. Știa că undeva în această lume trebuie să se afle Împăratul Poveștilor. Era tare mâhnit că nu-i aflase, dar nădejdea nu și-o pierduse.

Comunic

3. Privește imaginea și povestește conținutul ei.

4. Lucru în echipă.

Echipa I-a. Trece substantivele de la numărul singular la plural și invers, de la plural – la singular.

Maria are un **păr** de **aur**. **Mama** m-a trezit în **zori**. **Icrele** roșii sunt sărate. În **zare** se vede un **lan** de **grâu**.

Echipa II-a. Formează singularul următoarelor substantive.

cămăși	cireșe
bunici	vizite
reviste	ochelari
umbrele	poezii
pantaloni	cascade

Echipa III-a. Formează pluralul următoarelor substantive.

poveste	autobuz
brumă	ploaie
stilou	verișoară
miere	argint

Sunt substantive care au numai forma de singular: grâu, sete, rouă, curaj, tenis, aur.

Există substantive care au numai formă de plural: zori, câlți, tăieței, icre, șale, ochi, Carpați.

Genul substantivului

Azcolt

1. Ascultă textul și arată ce denumesc substantivele evidențiate.

Citeac

Un **furnic** și o **furnică**
 S-au trezit pe-o pătlăgică.
 Învățau morfologie
 Pe un fund de farfurie.
 Într-un mod original
 C-un profesor papagal.
 De exemplu: un **delfin**
 E substantiv masculin.
 Singular e unul singur
 Ca un cuc sau ca un **vultur**,
 Pot să-ți dau certificat
 Ca să ai și predicat.
 Cu subiectul e mai greu
 Cine? Ce? Vezi la **muzeu!**

O. Lazăr

Substantivele se grupează după genuri: **masculin**, **feminin** și **neutru**.

Genul substantivelor se află prin numărare.

	singular	plural
masculin	un elev	doi elevi
feminin	o elevă	două eleve
neutru	un caiet	două caiet

Substantivele masculine primesc la singular **un** și **doi** la plural; substantivele feminine – **o** și **două**; substantivele neutre – **un** și **două**.

2. Citește textele și găsește substantivele. Determină genul fiecăruia dintre ele.

A mai sosit cu noi prin codri-o vară,
Târziu de tot, dar totuși a venit...
Cu noi acuma zilele coboară
Dintr-un senin sub zări încărunțit.

Gr. Bostan

Reci podoabe-n ramuri goale
Plouă fără să le scuturi
Ici, risipă de petale
Colo, roi ușor de fluturi.

G. Topârceanu

3. Pivește imaginea și povestește conținutul ei.

Comunic

4. Răspunde la întrebări cu substantive de genul neutru.

Scriu

- Ce ai cumpărat?
- .
- Unde mergi?
- .
- Ce citești?
- .

5. Câte genuri au substantivul.

Toamna

Ascult

Citesc

Toamna

A venit pe nesimțite
Toamna cea din zarea albastră
Și-a stropit din zbor cu aur
Pomii în livada noastră.

Și-a primit cu drag copii
Împărțind la fiecare
Gânduri noi și voie bună
Și-n ghiozdane – cărți, creioane.

În parfum de tufănele
A deschis larg, zâmbitoare
Poarta școlilor gătite,
Pentru marea sărbătoare.

A plecat apoi să-ntindă
Peste câmpuri, peste vie
Peste prunii de pe coastă
Val de brumă argintie.

R. Robu

1. Găsește în text fragmentele în care se descriu culorile din natură în timpul toamnei.
2. Ce modificări apar în natură?
3. Ce bucurii aduce copiilor toamna?
4. Găsește sinonime pentru cuvintele de mai jos.

pe nesimțite, zare, parfum, gătite, argintie

tufănele – crizanteme

Toamna

Nu e Doamna
Care,
Cât e ziuca de mare,
Stă la oglindă
De-și pune cercei de ghindă,
Ori se dă cu roșată
De ardei pe față.

Nu, ea nu e Doamna care,
Cât e ziuca de mare,
Se plimbă prin vii,
Prin păduri și câmpii,
În caleașcă de aur
Cu spițe de laur...

Mai degrabă,
Toamna e o femeie de treabă,
Frumoasă și muncitoare,
Care,
Cât e ziuca de mare,
Nu stă nici o clipă,
Aleargă ca o furnică...

A. Suceveanu

Citesc

1. Cu cine este asemănată toamna?
2. De ce toamna este considerată “o femeie de treabă, frumoasă și muncitoare”?

Cercetez

zilnic – jurnal, însemnări zilnice ale cuiva despre anumite întâmplări

spițe – fiecare dintre elementele de legătură dintre butucul și coroana roții

laur – dafin; arbust cu frunze lucioase, cu florile mici albe și cu fructe roșii

3. Scrie.

Ascult

Citesc

Spărgătorul de nuci

Fără Guguță nu se culegeau nucile în satul Trei-Iezi. Guguță se cățara unde nu ajungea cea mai lungă prăjină. Cine avea câte un copac mai înalt, tot la tata lui Guguță venea:

– Fă bine, cumătre, și dă-mi băiatul, că altfel mi le fură cioroi. Îți dau nucile în parte.

Și curgeau gărlă sacii de nuci în casa omului.

De la o vreme tata lua numai de cele lungărețe. Trosneau și scârțiau ușile seară și dimineață, iarnă și vară de atâta nucăraie. Tata căra în spate la lemnar când o ușă, când alta. Și vindea omul pâinea din pod ca să le dreagă. Nu le aducea bine acasă și se băgau alte nuci în crăpătura ușilor.

Când vedea tata în pragul toamnei că nucile prind a lepăda coaja și oamenii or să-i bată iar în poartă, își lua fiul cu binișorul:

– Bre, Guguță, poate te doare vreun picior?

– Mi-o trecut, tată.

Și se cățara mai sus decât anul trecut și iar zuruiau nucile în ograda omului.

Bucuros că o să aibă și anul acesta de lucru, l-a luat și lemnarul pe Guguță la bătut nuci.

Tata lui Guguță îmbla cu fruntea în sus și cu nasul în jos. Și au prins a trosni iar ușile, și lemnarul își freca palmele.

Într-o zi fierarul satului n-avea de lucru și se plimba pe drum. Auzind cum pârâiau ușile, a intrat în casa omului.

– Păi, să vă fac un spărgător de nuci?

– Asta-i! – a zis tatăl lui Guguță bucuros – mi se învârtea mie ceva în cap, dar mata i-ai zis pe nume.

Și a făcut fierarul un spărgător de nuci.

Dar când s-a călătorit vara, pe Guguță l-a prins a-l durea din senin un picior. Spărgătorul de nuci tăcea chitic în ladă și se gândea ce-i oare cu piciorul băiatului.

S. Vangheli

1. Care era ocupația lui Guguță în fiecare toamnă?
2. De ce era tatăl lui Guguță nemulțumit?
3. Care este sensul cuvântului nucăraie? Formează cuvinte asemănătoare pornind de la cele date mai jos.

Cercetez

apă, lemn, frunză, copil

4. Care este răspunsul la ghicitoarea de mai jos?

Nalt cât casa,
Verde ca mătasea,
Amar ca fierea,
Dulce ca mierea?

Funcția substantivului în propoziție

Ascult

1. Scrie propozițiile. Observă care este funcția substantivului în propoziție conform schemelor date.

↓ **ce cade?** | **unde cade?** ↓
Frunzișul arămiu cade **pe pământul** rece.

↓ **cine?** | **cui povestește?** ↓
Bunicul povestește **nepoților** întâmplări vechi.

↓ **cine e?** | **ce e?** ↓
Marian este **elev** la școala de muzică.

↓ **ce fel de fulg?** ↓ | **ce este?** ↓ | **ce fel de apă?** ↓
Fulgul **de zăpadă** este **ochiul** apei **din poveste**.

N. Stănescu

2. Scrie propozițiile și indică funcțiile substantivelor evidențiate.

Melcul își scoase cornițele. Se zăresc cornițele **melcului**.
Îi cânt **melcului** o melodie. A scris o compunere despre melcul găsit în pădure. **Copilăria** mea este frumoasă și fericită.
Jocurile **copilăriei** mă bucură și acum. Nu voi uita **copilăria**.
Povestește despre copilărie.

Pentru a îndeplini diferite funcții, un substantiv își poate schimba forma: **melc, melcului, despre melc**.

Comunic

3. Privește imaginea și povestește conținutul ei. Scrie propozițiile. Observă care este funcția substantivului în propoziție conform schemelor date.

În propoziție substantivul îndeplinește funcțiile:

1) subiect; 2) nume predicativ; 3) parte secundară de propoziție care determină un substantiv sau un verb.

4. Citește și analizează substantivele din propozițiile de mai jos.

Citește

Eu citesc o carte. Cartea este interesantă. Filele cărții sunt lucioase și albe. Aceasta este cartea Darinei. Am așezat florile în vază. I-am dăruit o jucărie.

Exemplu: **carte** – substantiv comun, numărul singular, genul feminin, parte de propoziție care determină un verb.

5. Înlocuiește spațiile libere cu substantivele necesare pentru a îndeplini funcțiile cerute de întrebările date.

Cercetez

cine? **unde?**
 au plecat la .

ce? **de cine?**
 Eu am citit scrisă .

cui? **ce fel de?**
 i-am dăruit un buchet .

Textul nonliterar

Telegrama

Ascult

Compunerea scurtă, cu ajutorul căreia se transmit știri urgente, se numește telegramă. Spre deosebire de scrisoare, în telegramă mesajul se redă pe scurt.

După conținut, telegrama poate fi de înștiințare, de felicitare, de condoleanțe etc. Conținutul unei telegrame trebuie să fie redat în mod clar și corect.

Dragă Ioana,

Te așteptăm cu nerăbdare. Anunță-ne ora sosirii trenului ca să te întâmpinăm la gară.

Lia

Dragă bunică,

Sosesc la Cernăuți în ziua de 25 noiembrie, ora 17. Abia aștept să te văd.

Dana

Pentru a trimite o telegramă trebuie să completezi un formular. Acesta conține numele, prenumele și adresa exactă a persoanei căreia îi este adresat mesajul. Toate aceste date trebuie să fie scrise citeț și corect.

1. Scrie o telegramă în care să o anunți pe prietena ta că ai obținut un premiu.
2. Adresează unei rude o telegramă de înștiințare.
3. Ce este greșit în textul telegramei de mai jos?

Cercetez

Draga mea prietenă,

Am atât de multe lucruri să îți povestesc! Ieri am fost în vizită la Georgiana și i-am văzut noua bibliotecă. Are foarte multe cărți interesante, pe care aștept cu nerăbdare să le citesc. Astăzi am întâlnit-o pe Dana la magazinul de lângă școală. Când a auzit că vreau să îți trimit o telegramă, m-a rugat să îți transmit salutări.

Carmen

1. Scrie texte pentru felicitările de mai jos.

Ascult

Citesc

Toamna Țesătoare

Toamna mândră, harnică
 Și de bunuri darnică
 A-mpărțit a ei comori:
 Frunza-i dat-au vântului,
 Dat-o-au la muncitori.

Dat-au in pentru ștergare
 Și porumb pentru coșare
 Plin de ținte aurii,
 Și toți strugurii din vie
 Pentru dalba veselie
 De la nunți și cumătrii...

Ș-a rămas, sărmana, goală,
 Pe când viforul se scoală
 Aducând gerul de an!
 Ce-a să facă ea la iarnă?
 Norii vin ca să aștearnă
 Pe câmpii un lung troian.

Vai de ea! Ce-a să devie
 Sub cumplita vijelie
 Care suflă oțerit
 Peste văile uscate,
 Peste apele-nghețate,
 Peste codrul desfrunzit?

Dar nu-i pasă! Cât e soare,
 Toamna, mândră țesătoare,
 Pune furca-n brâul ei,
 Ca să toarcă și să țese
 Pânză lată-n ițe dese
 De-nvălit umerii săi.

Și torcând de-a lungul trece
 Peste brazda murgă, rece,
 Unde ies painjini mii.
 Iar fuioru-i de mătasă
 Pe pământ în urmă lasă
 Mreji de raze argintii.

Câte lanuri, văi întinse,
 Toate acuma sunt cuprinse
 De lungi fire ce lucesc.
 Unele se-adună-n caier,
 Altele pierdute-n aer,
 Tainic, lin călătoresc.

Toamna grabnic le urzește,
 Le-mpletește, nevedește,
 Și cu toate la un loc
 Ea-și lucreaz-o-nvălitoare
 Ca să meargă-n șezătoare
 Și să ia parte la joc.

V. Alecsandri

1. Explică expresiile de mai jos și alcătuește propoziții cu ele.

Cercetez

toamnă mândră, toamnă harnică, toamnă darnică

2. Ce fenomene ale naturii sunt specifice toamnei. Găsește în poezie fragmentele în care sunt prezentate.
3. Indică formele corecte.

Exemplu: “să devie” – să devină

învălit – , painjini – .

oțerit – cu putere, aspru

mreajă – unealtă de pescuit sub forma unei plase; mijloc viclean de a ademeni, de a înșela pe cineva

învălitoare – plapumă, cuvertură; față de masă

Ascult

Citesc

Culesul porumbului

La mijlocul lui septembrie a brumat ușor, iar pe munți s-a pus un strat subțire de zăpadă. Dar atâta a fost toată primejdia. După o săptămână, vremea s-a încălzit și s-a pus o toamnă cu seninătăți statornice, care a ținut până la sfârșitul lui octombrie, ba a mai trecut cu un picior și în noiembrie, până pe la jumătatea lunii.

Ce porumb s-a făcut? Pădure! Câte doi și trei tulei pe-un fir, încât le râdea oamenilor inima. În aceeași zi a intrat satul întreg la cules, la începutul lui noiembrie. Diminețile erau răcoroase, dar îndată ce se ridica soarele, o căldură bună începea să joace în valuri fine deasupra lanurilor de porumb. Frunzele uscate foșneau încet la adierea boarei și o mireasmă îmbătătoare se risipea în aer. [...]

Cântece nu se auzeau, ci numai foșnetul frunzelor uscate printre care treceau culegătorii. [...] Nu era car care să nu fi adus

copii și copilițe din sat. Cei mai mărișori ajutau o vreme la cules, dar tulleii se rupeau greu și curând îi dureau mâinile. Cei mai mici își încercau în zadar puterile. Cei mai mulți se pierdeau prin delnițele lor, tot scobind frunzele de mătase ale știuleților, să afle vreunul roșu sau pestriț. Și când aflau, chiuiiau de bucurie și se adunau doi-trei să-l rupă cu puteri unite și-apoi îl dezghiocau cu înfrigurare, mirându-se mereu de frumusețea lui.

Alții căutau bețe uscate de cânepă de sămânță și le rupeau, adunându-le în mănunchi, apoi alergau cu ele la un luminis să desfacă cânepa, să-și împletească biciul. [...] Cei cuprinși cu munca asta își uitau în grabă de culesul porumbului. Împleteau cu hărnicie; mergea unul de la altul să vadă cum împletește, cum își face biciul, să nu rămână unul în urma celuilalt, cu biciul mai scurt, mai subțire sau cu mai puține sfori. Și nu peste mult începeau să pocnească răsunător, mândri de ceea ce au făcut. [...]

Uneori copiii mai mari se făceau nevăzuți prin porumbiști și se întorceau târziu de tot cu câțiva știuleți cu frunze verzi în brațe. Ei se jurau că-s încă în lapte, dar unghia abia le intra în boabe. [...] Friptul era tot așa de greu, căci nu era urmă de lemn sau de găteje.

Dar ce bun și aromat era, Doamne! Trebuiau să le dea numaidecât și celor mici, care izvorau din toate părțile de prin delnițe, chemați de aromă, și făceau roată în jurul tuturor focurilor unde se frigea porumb. Puțin era, dar cum să nu le dea, când cei mici nu-și mai luau ochii de la știuleții din foc, tot mutându-se de pe un picior pe altul?

I. Agârbiceanu

1. Ce ocupații ale oamenilor sunt specifice toamnei?
2. Cum îi ajută copiii pe cei mari?

Cercetez

boare – adiere răcoritoare de vânt; mireasmă

delniță – suprafață de pământ ce aparține unei anumite persoane, familii

Substantive simple și substantive compuse

Ascult

1. Citește propozițiile și indică ce denumesc cuvintele evidențiate. Observă în ce mod se scriu ele.

Corina are o **floare**. Floarea-soarelui se rotește după soare. Mircea este un copil **binecrescut**. Personajul meu preferat este Făt-Frumos. Am fost la școala din Apșa de Sus.

După alcătuire substantivele (atât cele comune, cât și cele proprii) pot fi:

- 1) **simple**: bunătate, educație, respect, rândunică, Radu, Elena, Cernăuți, avion, stea etc.;
- 2) **compuse**: bunăvoință, cal-de-mare, după-amiază, Marea Neagră, Institutul de Medicină.

Citesc

2. Prin ce se aseamănă și prin ce se deosebesc cuvintele evidențiate din enunțurile de mai jos?

Fratele meu este student la Academia de Arte. Mira lucrează la Biblioteca Centrală. Atitudinea sa **binevoitoare** ne-a impresionat. **Telespectatorii** au urmărit cu interes această emisiune. La Muzeul de Științe ale Naturii am admirat nenumărați fluturi. Cel mai mult mi-au plăcut cei care se numesc Coadă-Rândunicii.

Substantivele compuse (comune sau proprii) se scriu în diferite moduri:

- 1) într-un cuvânt: bunăstare (bună+stare), binefacere (bine+facere), radioascultător (radio+ascultător);
- 2) prin cratimă: stea-de-mare, viță-de-vie, Harap-Alb, Ostrița-Mahala, ciuboțica-cucului; gura-leului; gură-cască, Carul-Mare, Zâna-Florilor;
- 3) fără cratimă: Cetatea Albă, Biserica Albă, Delta Dunării, Universitatea Națională din Cernăuți.

3. Privește imaginea și povestește.

Comunic

4. Scrie cât mai multe substantive compuse care să denumească:

Cercetez

- nume de personaje;
- nume de localități;
- denumiri ale unor forme de relief;
- nume de plante;
- nume de animale;
- titluri de opere literare.

5. Alcătuieste substantive compuse, nume proprii, care să conțină următoarele substantive simple.

Exemplu: Oceanul Atlantic, Munții Alpi

muzeu, institut, școală, munți, mare, ocean

Scrierea corectăa substantivului

Azscult

1. Citește fragmentul și observă cum se scriu substantivele evidențiate.

Văzând Făt-Frumos că Strâmbă-Lemne n-a făcut nici o ispravă, a hotărât ca să rămână de pândă Sfarmă- Piatră, iară el și cu Strâmbă-Lemne au pornit la vânat. Și cum s-au dus ei, Sfarmă-Piatră se făcu o pietricică și se puse sub laiță; și nu trece mult timp, și numai iaca vede intrând pe ușă pocitura de Statu- Palmă-Barbă-Cot, care se duce de-a dreptul la pietricică.

I. Creangă

Citesc

Se scriu cu inițială majusculă toate substantivele proprii, indiferent unde se găsesc în propoziție: la începutul, la mijlocul sau la sfârșitul propoziției.

Unele substantive proprii compuse se scriu cu literă mare numai la începutul primului cuvânt:

- 1) titluri de opere literare – “Amintiri din copilărie”;
- 2) denumiri de documente – “Regulamentul școlar”;
- 3) denumiri ale unor ziare, reviste: “Viața satului”.

O serie de substantive proprii compuse se scriu cu literă mare la începutul fiecărui cuvânt cu excepția celor ajutătoare: Ministerul Învățământului și Științei al Ucrainei, Anul Nou.

Prescurtările utilizate în mod frecvent se scriu fără punct: ONU (Organizația Națiunilor Unite).

2. Explică rolul virgulei în următoarele enunțuri.

- Bogdan, fii atent!
- Să nu uiți cartea, Raluca!
- Ai grijă, Mădălina, să nu te lovești!

Substantivele care arată o strigare sau o chemare se despart prin virgulă de restul propoziției.

3. Cum se numesc personajele din imaginea de mai jos?

Comunic

4. Alege varianta corectă.

Cercetez

Noi locuim pe planeta **pământ** **Pământ** . În curând primii fulgi se vor așterne pe pământul **Pământul** **înghețat** . Sora mea studiază la **Universitatea Națională** **Universitatea națională** din Cernăuți. Se pregătește deja pentru admitere la **Universitate** **universitate** . Personajul principal al acestui basm este **Ileana-cosânzeana** **Ileana-Cosânzeana** .

Ascult

Citesc

Balada unui greier mic

Peste dealuri zgribulite,
 Peste țarini zdrențuite,
 A venit așa, deodată,
 Toamna cea întunecată.
 Lungă, slabă și zăludă,
 Botezând natura udă
 C-un mănunchi de ciumăfăi,
 Când se scutură de ciudă,
 Împrejurul ei departe
 Risipește-n evantai
 Ploi mărunte,
 Frunze moarte,
 Stropi de tină,
 Guturai...
 Și cum vine de la munte,
 Blestemând
 Și lacrimând,
 Toți ciulinii de pe vale
 Se pitesc prin văgăuni,
 Iar măceșii de pe câmpuri
 O întâmpină în cale

Cu grăbite plecăciuni...
 Doar pe coastă, la urcuș,
 Din căsuța lui de humă
 A ieșit un greieruș,
 Negru, mic, muiat în tuș
 Și pe-aripi pudrat cu brumă:
 – Cri-cri-cri,
 Toamnă gri,
 Nu credeam c-o să mai vii
 Înainte de Crăciun,
 Că puteam și eu s-adun
 O grăunță cât de mică,
 Ca să nu cer împrumut
 La vecina mea furnică,
 Fiindcă nu-mi dă niciodată,
 Și-apoi umple lumea toată
 Că m-am dus și i-am cerut...
 Dar de-acuș,
 Zise el cu glas sfârșit
 Ridicând un picioruș,
 Dar de-acuș s-a isprăvit...
 Cri-cri-cri,
 Toamnă gri,
 Tare-s mic și necăjit!

G. Topârceanu

1. De ce greierele este nemulțumit de sosirea toamnei?
2. Cum s-a pregătit furnica pentru toamnă și iarnă?
3. Ce texte pe această temă ai mai citit?

Cercetez

zăludă – zăpăcită, nebunatică

ciumăfăi – plantă cu flori albe și cu fructe spinoase

tină – noroi

Evaluare tematică

Ascult

1. Recunoaște autorul.

Doar pe coastă, la urcuș,
Din căsuța lui de humă
A ieșit un greieruș,
Negru, mic, muiat în tuș
Și pe-aripi pudrat cu brumă...

- a). A. Donici
- b). G. Topârceanu
- c). V. Alecsandri

Nu, ea nu e Doamna care,
Cât e ziulica de mare,
Se plimbă prin vii,
Prin păduri și câmpii,
În caleașcă de aur
Cu spițe de laur...

- a). A. Suceveanu
- b). G. Coșbuc
- c). O. Goga

De la o vreme tata lua numai de cele lungărețe. Trosneau și scârțiau ușile seară și dimineață, iarnă și vară de atâta nucăraie. Tata căra în spate la lemnar când o ușă, când alta. Și vindea omul pâinea din pod ca să le dreagă. Nu le aducea bine acasă și se băgau alte nuci în crăpătura ușilor.

- a). G. Vieru
- b). S. Vangheli
- c). I. Agârbiceanu

Cuprins

Povestirea orală după imagine	4
Dezvoltarea vorbirii	4
Cuvântul	6
Sensul propriu și figurat al cuvintelor	8
Din comoara folclorului	10
Antonimele	14
Textul literar. Textul narativ	16
Sinonimele	22
Omonimele	24
Evaluare tematică	30
Textul literar în versuri	32
Toate drumurile pornesc din școală	34
Noțiuni generale despre părțile de vorbire	38
Substantivul	40
Substantivele comune și proprii	46
Textul nonliterar	48
Evaluare tematică	52
Numărul substantivului	54
Genul substantivului	56
Toamna	58
Funcția substantivului în propoziție	62
Textul nonliterar	64
Substantive simple și substantive compuse	70

Scrierea corectăa substantivului.....	72
Evaluare tematică.....	76
Evaluare tematică.....	78
Textul nonliterar	80
Familia.....	82
Adjectivul.....	86
Adjective cu sens propriu și adjective cu sens figurat.....	88
Acordul adjectivuluicu substantivul	94
Compunerea și părțile ei componente.....	96
Funcția adjectivului în propoziție	102
Evaluare tematică.....	104
Grija față de viețuitoare	106
Pronumele personal	110
Compunere orală după un șir de ilustrații	112
Alte forme ale pronumelui personal	118
Pronumele personalde politețe.....	120
Funcția pronumelui personal în propoziție	126
Compunere liberă pe baza unor cuvinte și imagini date	128
Iarna	130
Scrierea corectăa pronumelor personale	134
Evaluare tematică.....	146
Compunere liberă cu titlu dat	148